

Martyna Szczęotka
Katarzyna Szewczuk
Akademia Ignatianum w Krakowie

Sprawozdanie z III Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Dziecko. Kultura–Sztuka–Edukacja”

Report on III International Scientific
Conference on Children.
Culture-Art-Education

W dniach 18–19 maja 2017 roku w Krakowie odbyła się III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Dziecko. Kultura–Sztuka–Edukacja”. Organizatorem konferencji był Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie. Konferencja była poświęcona edukacji artystycznej skierowanej do różnych grup wiekowych, pojmowanej jako całościowy proces wychowania i samowychowania. Jej celem było przedstawienie wyników badań oraz refleksji dotyczących szeroko rozumianych problemów edukacji artystycznej, a także dyskusja środowisk naukowych różnych specjalności oraz praktyków na temat współczesnych dylematów skupionych wokół wychowania estetycznego.

W konferencji uczestniczyło wiele osób ze środowiska naukowego i nauczycielskiego, jak również osoby związane z ośrodkami i instytucjami działającymi na rzecz upowszechniania kultury i sztuki. Tak szeroka formuła konferencji umożliwiła podjęcie dyskusji na temat aktualnej sytuacji edukacji kulturowej i artystycznej, pogłębienie wiedzy uczestników i wymianę doświadczeń.

Spotkanie miało miejsce w Nowej Auli Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Uczestników konferencji uroczyscie przywitała dr hab. Kinga Łapot-Dzierwa, prof. UP, oraz JM Rektor UP prof. dr hab. Kazimierz Karolczak. W dniu 18 maja odbyły się cztery sekcje plenarne.

Pierwsza z nich rozpoczęła się wstrząsającym wystąpieniem mgr Barbary Sochal reprezentującej Polskie Stowarzyszenie im. Janusza Korczaka, ukazującej różnorodne wizerunki dziecka w mediach cyfrowych. Prelegentka zwróciła uwagę na publikację w mediach społecznościowych obrazów dzieci postrzeganych jako małych dorosłych, ekspertów i doradców konsumentów, przedmiotów wykorzystywanych do politycznej propagandy czy obiektów seksualnych i elementów budujących nasze poczucie humoru. Dr hab. Urszula Szuścik w swoim wystąpieniu ukazała plastyczne prace dzieci pod kątem ich twórczości, oryginalności i niepowtarzalności. Zastanawiając się nad pytaniem: Czy rysunki dziecka są sztuką czy też nie?, dokonała zestawienia prac dziecięcych z dziełami dojrzałych malarzy, obrazując, że czasami trudno o dostrzeżenie poważnych różnic pomiędzy autorami. Następnie prof. Ewa Szatan odwołała się do podstawy programowej dotyczącej edukacji muzycznej. Podała ją głębokiej krytyce i zauważyła, że ten obszar edukacji wczesnoszkolnej jest coraz częściej spychany na margines procesu kształcenia, a zapisy są infantylne i oderwane od warunków i możliwości realizacji ekspresji muzycznej. Na koniec wystąpiła prof. Alla Rastrygina, która ukazała pozytywne aspekty wykorzystania cyfrowej przestrzeni w edukacji dzieci.

Tematem przewodnim drugiej sekcji konferencji stała się literatura. W wystąpieniu prof. Alicji Ungeheuer-Gołąb można było usłyszeć dramatyczny głos dotyczący zanikania wartościowej liryki dziecięcej. Autorka dokonała analizy poziomu graficznego oraz artystycznego wybranych utworów skierowanych do młodego czytelnika, m.in. S. Grochowiaka, T. Kubiaka, J. Ficowskiego czy L.J. Kerna. Zaaapelowała o powrót do interpretacji tych utworów w toku edukacji dzieci, pokazując, że tematyka w nich poruszana w dalszym ciągu jest aktualna. Prof. Kinga Kuszak swoje wystąpienie skoncentrowała wokół zagadnienia humoru. Podała przykłady źródeł sytuacji komicznych w opinii dzieci w wieku 4–10 lat. W tym okresie rozwoju dzieci są w stanie odkrywać również humor w literaturze, potrafią czytać „między wierszami”, odkrywać sarkazm w proponowanych tekstach. Następnie prof. Anna Jakubowicz-Bryx wskazała na znaczenie książki w rozwoju dziecka przedszkolnego. Zaprezentowała także wyniki badań dotyczące elementów literatury, które kształtują wyobraźnię dziecka w tym wieku, wskazując m.in. na ilustrację (kolorystyka, wielkość, ilość, powiązanie z tematyką, technika wykonania, autor) oraz techniczną stronę książek (okładka, czcionka, grubość, sposób łączenia kartek, rodzaj papieru). Kończąc tę sekcję prof. Hanna Krauze-Sikorska zwróciła uwagę na ten rodzaj sztuki, który nie zawsze jest przez nas doceniany czyli outsider art. To sztuka artystów nieprofesjonalnych, których przykładem jest Teofil Ociepka.

W części trzeciej obrad plenarnych zaprezentowano cztery wystąpienia. Pierwsze z nich, prof. Katarzyny Wądolny-Tatar, odnosiło się do ilustracji tekstów w najnowszych książkach dla dzieci poświęconych tematyce wojny i migracji. Ukazano w nim korelację pomiędzy słowami oraz ich graficznym obrazem wskazując na ich równorzędne funkcje. W kolejnym wystąpieniu prof. Dorota Dziewanowska przedstawiła pozytywne i negatywne aspekty komunikacji międzykulturowej w perspektywie procesów globalizacji i integracji europejskiej. Z kolei dr hab. Veronika Bocsi (Uniwersytet w Debreczynie, Węgry) zaprezentowała badania dotyczące planów edukacyjnych młodych Romów przebywających na terenie Węgier. Natomiast prof. Kinga Łapot-Dzierwa przedstawiła warsztaty twórcze w Szkole Polskiej w Rzymie, które dotyczyły kształtowania wśród dzieci polskich przebywających poza granicami kraju świadomości kulturowej.

Ostatnia z zaplanowanych na pierwszy dzień konferencji, sekcja czwarta skupiła się na ukazaniu dwóch projektów edukacyjnych. Pierwszy z nich dotyczył dzieci ze szkół podstawowych i został zaprezentowany przez mgr Katarzynę Nogieć. Prelegentka przedstawiła możliwości i efekty współpracy międzynarodowej. Natomiast drugi obejmował tematykę dialogu międzykulturowego studentów, m.in. Ukrainy. Projekt ten został przybliżony przez dr Ewę Żmijewską.

Warto nadmienić, że zakończeniem pierwszego dnia konferencji były warsztaty dotyczące fotografii w arteterapii. Zainteresowane tematem osoby mogły zgłębiać zagadnienia z zakresu wykorzystania zdjęć w celu ukazania własnego sposobu widzenia świata.

W drugim dniu konferencji obrady plenarne rozpoczęły się od wystąpienia dr. hab. inż. Janusza Morbitzera prof. WSB w Dąbrowie Górniczej. Prelegent zwrócił uwagę, jak ważnym zagadnieniem we współczesnym świecie jest problematyka dotycząca funkcjonowania dzieci w nowym społeczeństwie informacyjnym i w nowej „medialnej” rzeczywistości. Media, środki masowego przekazu są dzisiaj coraz bardziej dostępne dla dzieci, przez co mają na nie ogromny wpływ. Kształtują ich postawy, zachowania i przekonania. Dzieci mogą się uczyć pozytywnych, ale i negatywnych, destrukcyjnych wzorców zachowań z różnych pism, programów telewizyjnych, komputerowych, filmów, portali internetowych.

Mgr Marek Brodzki przedstawił *Wybrane dzieła Jana Matejki w cyklu filmów edukacyjnych „Historia w żywych obrazach”*. Omówił ich kryteria doboru i metody interpretacji. W kolejnym wystąpieniu prof. Jerzy Bielunas (PWST w Krakowie, Wrocław) apelował, aby lekcje historii nie zamykały się w szkolnych murach i nie zabijały nudą. Autorskiemu wykładowi towarzyszyły projekcje multimedialne (zobaczyliśmy m.in. różne formy animacji oraz scenki grane przez studentów).

Po części plenarnej nadszedł czas na obrady w czterech sekcjach. Dr hab. K. Łapot-Dzierwa streszczając obrady w pierwszej sekcji podkreśliła, że była to sekcja

reprezentowana przez artystów w świecie pedagogiki. Było to spotkanie na polu sztuki – sztuka jako przestrzeń kształtowania kompetencji kulturowych i artystycznych dzieci i młodzieży.

Prof. dr hab. Ewa Szatan podsumowując obrady w sekcji drugiej zauważyła, że tematyka wystąpień oscylowała wokół zagadnień związanych z kreatywnością i twórczością w mediach, pojawiły się również kwestie związane z edukacją plastyczną i muzyczną. Przedstawiono interesujące wyniki badań wzbogacone prezentacją wytworów plastycznych oraz muzycznych. Ponadto jedno wystąpienie poświęcone odkrywaniu przez dzieci regularności (*Rytmy i regularności matematyczne, a sztuka dziecka*). Pojawił się także wątek dotyczący terapii przez sztukę (*Dziecko z dysleksją rozwojową w przestrzeni muzycznej*). Poruszane zagadnienia dotyczyły dziecka.

Obrady w kolejnej sekcji dotyczyły edukacji literackiej. Przedmiotem rozważań uczyniono funkcjonowanie dziecka w przestrzeni literackiej, pracę z tekstem literackim, dziecko w świecie dramy. Dr Lucyna Smółka miała interesujące wystąpienie na temat piękna: „Czy wszyscy tak samo pojmujemy piękno? Co jest piękne? Jak dzieci rozumieją to pojęcie?”.

W ostatniej sekcji pojawiły się wystąpienia związane z edukacją kulturalną, muzealną. Referaty przenoszące w świat małych ojczyzn (na Podhale, czy do Łodzi), w piękne okoliczności przyrody czy kultury (Polonii brazylijskiej). Pojawiło się też wiele ciekawych rozwiązań praktycznych. Dr Agnieszka Gadecka przedstawiła rolę turystyki questingowej w poznawaniu małej ojczyzny. Questing to coraz bardziej popularna metoda odkrywania dziedzictwa i historii miejsca, polegająca na aktywnym zdobywaniu wiedzy. Autorka podkreśliła, że w Polsce questing i szlaki questingowe są rozwiązaniem stosunkowo nowym, innowacyjnym. Warto pamiętać, że quest to edukacja przez zabawę dla dużych i małych. Dr Iwona Konopnicka prezentowała projekt „Póki nie jest za późno”, w którym ukazała, jak można pokazywać dzieciom piękno kraju, korzystać z dobrodziejstw kultury i natury. Motto podsumowujące pracę w tej sekcji „Działajmy póki nie jest za późno... póki nie zginą ślady kultury”.

Podczas konferencji, co warto podkreślić, zarówno w czasie obrad, dyskusji, jak i spotkań kulturalnych, panowała bardzo życzliwa atmosfera, sprzyjająca twórczej wymianie opinii, doświadczeń, spostrzeżeń, myśli. Zaprezentowane referaty, a następnie dalsze rozmowy, stawiane pytania i wyrażane niepokoje z pewnością nie wyczerpały zgłębianego tematu, jednak niewątpliwie stanowią ważny i cenny wkład w prowadzoną w środowiskach naukowych i edukacyjnych dyskusję, dotyczącą szeroko rozumianej edukacji artystycznej i kulturalnej.

III Międzynarodowej Konferencji Naukowej towarzyszyła wystawa prac „Żywe obrazy – obrazy żywe”, realizowana w ramach projektu „Działalność Upowszechniająca Naukę”. Były to prace plastyczne uczniów Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 162 w Krakowie, pracowni plastycznej klubu „Soboniowice”

Centrum Kultury Podgórze, Ośrodka Wsparcia Dziennego „IKAR” Stowarzyszenia Na Rzecz Integracji w Krakowie. Opiekę artystyczno-pedagogiczną sprawowała pani Maria Śmigła.

ADRES DO KORESPONDENCJI

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE

dr Martyna Szczotka
Akademia Ignatianum w Krakowie
e-mail: martyna.szczotka@ignatianum.edu.pl

dr Katarzyna Szewczuk
Akademia Ignatianum w Krakowie
e-mail: katarzyna.szewczuk@ignatianum.edu.pl